

U 49/2024 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en samarbetsmekanism för Ukraina-lån och om beviljande av exceptionellt makroekonomiskt stöd till Ukraina

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 20 september 2024 till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en samarbetsmekanism för Ukraina-lån och om beviljande av exceptionellt makroekonomiskt stöd till Ukraina (KOM(2024) 426 final) samt en promemoria om förslaget.

På grund av den brådskande situationen lämnades först en E-skrivelse (E 56/2024 rd) om förslaget, som koordinerats inom statsrådets samordningssystem. Europaparlamentet och rådet har godkänt kommissionens förslag utan ändringar den 24 oktober 2024. Förordningen publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 28 oktober 2024.

U-skrivelsen innehåller inte några nya ståndpunkter i förhållande till E-skrivelsen.

Helsingfors den 5 december 2024

Finansminister Riikka Purra

Finansrådet Minna Aaltonen

EUROPEISKA KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM INRÄTTANDE AV EN SAMARBETSMEKANISM FÖR UKRAINA-LÅN OCH OM BEVILJANDE AV EXCEPTIONELLT MAKROEKONOMISKT STÖD TILL UKRAINA**1 Förslagets syfte och ändamål**

Kommissionen gav den 20 september 2024 ett förslag (KOM(2024) 426 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en samarbetsmekanism för Ukraina-lån och om beviljande av exceptionellt makroekonomiskt stöd till Ukraina. Det första åsiktsutbytet om förslaget fördes i de ständiga representanternas kommitté (Coreper II) 25.9.2024. Kommissionens mål är att Ukraina ska få stöd i form av lån till ett belopp på sammanlagt högst 35 miljarder euro före utgången av 2024.

Med beaktande av den brådskande behandlingen av ärendet på EU-nivå har förslaget förts till riksdagen för behandling tidigare genom E-skrivelse 56/2024 rd.

Förslaget till förordning som behandlas i detta U-brev var också kopplat till den höga representantens och kommissionens förslag av den 20 september 2024 om ändring av restriktiva åtgärder som vidtagits till följd av Rysslands verksamhet som destabiliserar situationen i Ukraina och om användning av extra intäkter från immobiliserade tillgångar för att finansiera låneprogrammet för Ukraina (HR(2024) 218 och HR(2024) 219), om vilka samtidigt upprättades ett separat USP-brev.

Europaparlamentet och rådet har godkänt kommissionens förslag utan ändringar den 24 oktober 2024. Förordningen publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 28 oktober 2024.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Europeiska kommissionen har den 20 september 2024 gett ett förslag till förordning med vilken inrättas en samarbetsmekanism för Ukraina-lån (Ukraine Loan Cooperation Mechanism) och bevilja Ukraina exceptionellt makroekonomiskt stöd. Samarbetsmekanismen skulle utnyttja intäkterna från ryska centralbankens immobiliserade tillgångar så att dessa intäkter i huvudsak täcker amorteringar och kostnader för lån som EU- och G7-partnerländerna beviljar Ukraina. EU:s ekonomiska stöd i form av lån som ingår i förslaget ska göras tillgängligt för Ukraina före utgången av året. Det ekonomiska stödet kan betalas ut i en eller flera låneposter före utgången av 2025.

Enligt kommissionens förslag skulle samarbetsmekanismen vara högst 45 miljarder euro och det makroekonomiska stödet i form av lån (Macro-Financial Assistance, MFA) högst 35 miljarder euro. Unionen skulle bevilja Ukraina ekonomiskt stöd på högst 35 miljarder euro i form av ett MFA-lån för att täcka finansieringsbehoven för 2025. Lånet skulle genomföras genom unionens medelsanskaffning och skulle inte förutsätta nationella tilläggsгарantier.

I förslaget har man särskilt beaktat de uppdaterade och höjda bedömningarna av Ukrainas finansieringsbehov för 2025. Enligt den senaste bedömningen från Internationella valutafonden

(International Monetary Fund, IMF) och de ukrainska myndigheterna har finansieringsbehoven för 2025 ökat med 12 miljarder dollar och enligt den senaste uppskattningen uppgår de till cirka 38 miljarder dollar. Ökningen av bedömningen av finansieringsbehoven beror till stor del på antagandet i den tidigare bedömningen att kriget skulle upphöra i slutet av 2024. Detta kan dock inte anses vara sannolikt.

Kommissionens finansieringspaket följer de åtaganden som G7-ländernas ledare gav den 15 juni 2024 och Europeiska rådet gav den 27 juni 2024. Europeiska rådet uppmanade kommissionen, den höga representanten och rådet, med hänsyn till alla relevanta rättsliga och ekonomiska aspekter, att främja åtgärder för att erbjuda ytterligare finansiering till Ukraina före årets slut. Europeiska rådet konstaterade att finansieringen beviljas i form av lån som förvaltas och återbetalas med avkastning från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar, inklusive framtida flöden av intäkter. I enlighet med EU:s lagstiftning bör den ryska centralbankens tillgångar förbli immobiliserade till dess att Ryssland upphör med sitt krig mot Ukraina och kompenserar landet för de skador som kriget orsakat.

Inrättande av en samarbetsmekanism för Ukraina-lån

I juni 2024 betonade Europeiska rådet att den struktur som skapas för tilläggsfinansieringen till Ukraina borde göra det möjligt att utöver EU:s MFA-lån även sköta och återbetala andra G7-partners lån. Med hjälp av den samarbetsmekanism för Ukraina-lån som nu inrättas av kommissionen stöds G7-partnerna vid beviljandet av lån till Ukraina samtidigt som EU:s exceptionella makroekonomiska stöd för att det totala belopp som planerades vid G7-toppmötet ska uppnås. Enligt kommissionens förslag uppgår samarbetsmekanismen till högst 45 miljarder euro. Enligt förslaget kan Ukraina med hjälp av det stöd i form av bidrag som fås via samarbetsmekanismen återbetala lån som uppfyller behörighetsvillkoren och som EU och andra långgivare som deltar i G7-ländernas ERA-initiativ (Extraordinary Revenue Acceleration) har beviljat Ukraina. Återbetalningen av lånen stöds med intäkter som fås från ryska centralbankens immobiliserade tillgångar inom unionen och intäkterna kan kompletteras även från andra källor utanför EU. Ukraina kan två gånger om året framställa en begäran till kommissionen om att täcka amorteringar och kostnader på MFA-lån och bilaterala lån som uppfyller behörighetsvillkoren.

Som en del av EU:s sanktioner mot Ryssland har den ryska centralbankens tillgångar som innehas av finansinstitut i EU-medlemsländerna immobiliserats från och med februari 2022. Tillgångarna på cirka 210 miljarder euro som hålls i EU utgör merparten av dessa immobiliserade tillgångar i världen. Största delen av dessa är kontanta medel. En betydande del är fortfarande värdepapper som förfaller till kontanter under de kommande 2–3 åren. Förbudet mot transaktioner med dessa tillgångar medför exceptionella intäkter i värdepapperscentralernas balansräkningar. Enligt kommissionens uppskattning beräknas intäkterna från de immobiliserade tillgångarna uppgå till 4–5 miljarder euro per år beroende på räntenivån.

Långgivarna bär dock residualrisken för de lån de beviljat. I låneavtalet med Ukraina skulle man klargöra att när Ryssland har betalat kompensation garanterar dessa medel återbetalningen av Ukraina-lånen. Eftersom lånen säkras med intäkter från Rysslands centralbanks immobiliserade tillgångar skulle de inte öka Ukrainas skuldbörda.

För att samarbetsmekanismen för Ukraina-lån ska kunna bli operativ kommer fördelningen av det belopp som betalas av värdepapperscentraler i enlighet med rådets beslut (Gusp) 2024/1470 och bilaga XLI till rådets förordning (EU) nr 833/2014 att behöva justeras. För närvarande riktas 90 procent av de extraordinära intäkterna från den ryska centralbankens immobiliserade

tillgångar via bistånd som finansieras ur Europeiska fredsfaciliteten till stöd för Ukrainas självförsvar och 10 procent till Ukrainafaciliteten.

Det föreslås nu att beslutet om fördelning av intäkter ändras så att 95 procent av intäkterna av de immobiliserade tillgångarna från och med 2025 riktas till amorteringar av lån som beviljats av EU via samarbetsmekanismen för lån och 5 procent till den europeiska fredsfaciliteten.

Dessutom kan betalningsplanen för Ukrainafaciliteten som inrättades i februari 2024 ändras vid behov för att jämna ut betalningsprofilen för budgetstödet från unionen till Ukraina. Kommissionen bevakar den totala nivån på det ekonomiska stödet till Ukraina och kan vid behov utarbeta ett förslag för att ändra betalningsplanen.

Enligt kommissionens uppfattning borde förslagen godkännas brådskande före utgången av oktober för att MFA-lånet ska kunna användas i Ukraina före utgången av 2024 för kommande utbetalningar och för att den marginal mellan maximibeloppen som den gällande fleråriga förordningen om budgetramen möjliggör ska kunna användas riktat för Ukraina. Enligt den nuvarande förordningen om budgetramen finns det marginal för att stödja Ukraina 2023 och 2024.

Beviljande av makroekonomiskt stöd till Ukraina

Kommissionens förslag innehåller också ett förslag om ett exceptionellt makroekonomiskt stöd på högst 35 miljarder euro i form av lån från unionen som skulle täcka Ukrainas finansieringsbehov. Lånet är i sin helhet tillgängligt senast den 31 december 2024 och kommissionen kan besluta om utbetalning av lånet i en eller flera utbetalningar när den villkorlighet som ställts för betalningen av stödet anses vara uppfylld. Utbetalningarna av lånet kan betalas till Ukraina fram till utgången av 2025.

Kostnaderna för och återbetalningen av lånet ska täckas av intäkterna från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar som ackumulerats hos värdepapperscentraler. MFA-lånet skulle utgöra EU:s bidrag till lån som beviljas inom ramen för det överenskomna G7 ERA-initiativet. Utöver EU:s bidrag är avsikten att ge annat stöd bland annat via IMF:s program för ekonomiskt stöd. Det återstående lånebeloppet beviljas av de övriga G7-partnerna.

Det är fråga om ett långfristigt lån vars maximala lånetid är 45 år. Om dock kapitalet för andra bilaterala lån som berättigar till stöd och det kapital som tredje land har meddelat kommissionen inom ramen för ERA-initiativet överstiger 45 miljarder euro, ska maximibeloppet för MFA-lånet minskas med den överstigande andelen. Dessutom skulle kommissionen, om finansieringsbehoven i Ukraina bedöms ha minskat, kunna minska eller dra in det återstående lånebeloppet.

En förutsättning för finansiellt stöd är att Ukraina fortsätter att upprätthålla och respektera effektiva demokratiska mekanismer, inklusive det parlamentariska flerpartisystemet och rättsstatsprincipen, samt att de mänskliga rättigheterna, även rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, garanteras. Uppfyllandet av förhandsvillkoren bedöms i samband med bedömningen av förhandsvillkoren för stöd som beviljas från Ukrainafaciliteten. På det ekonomiska stödet tillämpas relevanta bestämmelser i budgetförordningen för att förhindra bedrägerier och andra oegentligheter och i enlighet med ramavtalet som ingicks i samband med inrättandet av Ukrainafaciliteten. Dessutom tillämpas förvaltnings- och kontrollsystemen i Ukrainaplanen på det ekonomiska stödet.

Den programspecifika villkorligheten i samförståndsavtalet (Memorandum of Understanding, MoU) ska överensstämma med de kvalitativa och kvantitativa skeden som anges i bilagan till rådets genomförandebeslut (EU) 2024/1447 och eventuella ändringar av dem. Till villkoren i samförståndsavtalet fogas ett åtagande att främja samarbetet med unionen för att återuppliva, återuppbygga och modernisera den ukrainska försvarsindustrin i enlighet med programmet för europeisk försvarsindustri (Edip) och andra relevanta EU-program.

Kommissionen ska årligen utarbeta en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av programmet för ekonomiskt stöd, i vilken bland annat utvecklingen av den ekonomiska situationen i Ukraina samt uppfyllandet av villkoren i samförståndsdocumentet utvärderas. De resultat som uppnåtts med programmet och uppnåendet av de mål som ställts upp för det utvärderas också i slutrapporten som kommissionen ska utarbeta efter att programmet har avslutats, senast före utgången av 2027.

Situationen och finansieringsbehoven i Ukraina

Rysslands fortsatta och kraftigare anfallsåtgärder har ökat Ukrainas finansieringsbehov. Därför är det viktigt att hitta nya finansieringskällor både inom EU och det internationella samfundet. Ukrainas finansieringsbehov 2025 överskrider IMF:s tidigare prognoser, eftersom man i den fjärde halvtidsutvärderingen av IMF:s program antog att kriget skulle upphöra före utgången av 2024. Det verkar inte realistiskt. I Ukrainas färskta budgetförslag, som utarbetades i samarbete med IMF, uppskattas Ukrainas finansieringsbehov för 2025 öka med 12 miljarder dollar jämfört med den tidigare uppskattningen, varvid det totala finansieringsbehovet ökar till 38 miljarder dollar.

Även om Ukraina har vidtagit åtgärder för att öka inkomsterna och minska andra än nödvändiga utgifter finns det nu begränsat med utrymme för ytterligare nedskärningar och för att täcka ytterligare behov finns det knappt några möjligheter att genomföra inhemska åtgärder. Omfattande nya skattehöjningar skulle kunna skada den ekonomiska verksamheten, som redan nu är särskilt hotad på grund av attentaten mot de centrala energiinfrastrukturer och andra infrastrukturer och den återkommande bristen på arbetskraft till följd av flyktingvågor och mobilisering av soldater. Snabbt ekonomiskt stöd är livsviktigt för att hjälpa Ukraina att upprätthålla centrala statliga funktioner, säkerställa makroekonomisk stabilitet och återställa kritisk infrastruktur. Utöver dessa behov behövs också betydande behov av återhämtning och återuppbyggnad på medellång sikt.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Den rättsliga grunden för lagförslaget är artikel 212 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt artikel 212.1 i EUF-fördraget ska unionen, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i fördragen, samarbeta med andra tredjeländer än utvecklingsländerna i ekonomiskt, finansiellt och tekniskt hänseende, inbegripet bistånd, i synnerhet finansiellt bistånd. Detta samarbete ska vara förenligt med unionens utvecklingspolitik och ska genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Unionens och medlemsstaternas åtgärder ska komplettera och förstärka varandra.

Enligt punkt 2 i denna artikel ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra punkt 1 (beslut med kvalificerad majoritet).

Enligt statsrådets bedömning har den rättsliga grunden valts på ett korrekt sätt.

Förslagets förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen tillämpas inte på de områden där unionen har exklusiv befogenhet. Sådana är särskilt de politiska områden som avses i artikel 3.1 i EUF-fördraget. Dessutom kan endast unionen utfärda rättsakter om unionens institutionella system och ekonomiska förvaltning, till vilka även förordningen om finansiella ramar och beslutet om unionens egna medel hör. Stödet till Ukraina kan inte heller uppnås i tillräcklig utsträckning på medlemsstatsnivå, utan målet kan uppnås bättre på EU-nivå.

Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i EUF-fördraget). Statsrådet anser att förslaget i sin helhet är förenligt med proportionalitetsprincipen.

4 Förslagets konsekvenser

Konsekvenser för Finlands lagstiftning

Förslaget har inga konsekvenser för Finlands lagstiftning.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga direkta, omedelbara nationella budgeteffekter.

Förslaget motsvarar maximibeloppen i den fleråriga budgetramen för 2021–2027. De extra intäkter som den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar ger är externa intäkter som är bundna till EU-budgetens användningsändamål, liksom medlemsstaternas och tredjeländers ekonomiska bidrag och ekonomiska bidrag från andra källor.

Lånet finansieras på sedvanligt sätt genom att kommissionen beviljas rätt att ansöka om den finansiering som lånen förutsätter på kapitalmarknaden i enlighet med artikel 220a i budgetförordningen (2018/1046). Ingen separat förlustreservering görs för lånet. Som man redan tidigare har förfarit i fråga om MFA+-programmet i Ukraina och Ukrainafaciliteten, bör man som stöd för den medelsanskaffning som det nu föreslagna exceptionella MFA-lånet förutsätter ge en garanti för marginalen i EU:s budget, det vill säga för budgetmedel som överskrider maximibeloppet för betalningar i den fleråriga budgetramen, upp till taket för de egna medlen. Detta är en sedvanlig praxis och gör det möjligt att bevilja lån utan att den fleråriga budgetramens storlek eller maximibelopp behöver ändras. Därför ska ett beslut om beviljande av ett nytt makroekonomiskt stöds fattas före utgången av detta år, eftersom det enligt den nuvarande förordningen om budgetramen finns en marginal för att stödja Ukraina 2023 och 2024. Då är det möjligt att fatta beslutet med kvalificerad majoritet. Om beslutet inte fattas före utgången av 2024 utan därefter, bör den nuvarande förordningen om budgetramen ändras, vilket i sin tur skulle för-utsätta enhälligt beslutsfattande.

Kommissionen anser att det med beaktande av Ukrainas finansieringsbehov är ändamålsenligt att ordna det ekonomiska stödet i enlighet med den diversifierade finansieringsstrategi som föreskrivs i artikel 220a i budgetförordningen och som där fastställs som finansieringsmetod, vilket förväntas öka likviditeten för unionens obligationer samt göra unionens emissioner mer attraktiva och kostnadseffektiva.

Kommissionen anser dessutom att det med tanke på Ukrainas svåra situation till följd av Rysslands anfallskrig och behovet av att stödja stabiliseringen av Ukraina på lång sikt är ändamålsenligt att unionen beviljar lån till Ukraina på mycket förmånliga villkor och med

tillräckligt lång löptid för att EU-budgetens kapacitet för att garantera lånet ska kunna beaktas. Den maximala lånetiden är 45 år och de noggrannare lånevillkoren avtalas på sedvanligt sätt i låneavtalet mellan kommissionen och Ukraina.

Enligt preliminära bedömningar kan man bevilja relativt lång amorteringsfrihet för lånet, vilket redan har blivit en ganska allmän praxis även för andra långfristiga lån som beviljats av EU. Amorteringsfriheten skulle minska Ukrainas behov av återfinansiering under de närmaste åren.

I låneavtalet fastställs också att Ukraina i sista hand är ansvarigt för återbetalningen av lånet om andra finansieringskällor är otillräckliga. På lånet tillämpas ingen separat kreditförlustreservering. Långa lånetider och eventuell amorteringsfrihet kan dock anses ge en marginal för att hitta olika alternativa lösningar om Ukrainas betalningsförmåga inte utvecklas på önskat sätt. Om amorteringarna på ett lån som beviljats till Ukraina inte kan täckas av de extraordinära intäkterna från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar och Ukraina inte klarar av att betala tillbaka lånet som planerat, är utmaningen ur EU-budgetens synvinkel att täcka finansieringsbehoven för den kapitalanskaffning som gjorts på kapitalmarknaden för att finansiera lånet antingen med nya emissioner eller andra inkomstkällor.

Om det skulle uppstå långvariga problem med återbetalningen av Ukrainas lån skulle EU i sista hand täcka ansvaret för återbetalningen av det ekonomiska stödet. Då ansvarar medlemsstaterna via EU-budgeten för återbetalningen av lånet i enlighet med sina aktuella betalningsandelar. Finlands relativa betalningsandel till EU-budgeten var cirka 1,69 procent år 2024. Finlands kalkylerade maximiansvar för MFA-lånet på 35 miljarder euro till Ukraina skulle således vara cirka 590 miljoner euro beräknat på Finlands andel av BNP. Denna kreditrisk kan dock delvis hanteras också genom diversifierad medelsanskaffning.

Enligt kommissionens bedömning är den föreslagna helheten förknippad med politiska, ekonomiska, juridiska och ekonomiska risker. Den största risken gäller kriget, vars fortsättning har negativa konsekvenser för Ukrainas makroekonomiska stabilitet och administrativa kapacitet.

Kommissionens förslag grundar sig på flera antaganden om inkomstflödet från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar i Europeiska unionen och om deras användbarhet. Om dessa inte förverkligas som väntat är det möjligt att samarbetsmekanismen för Ukraina-lån inte uppnår de mål som ställts upp för den. EU:s makroekonomiska stöd skulle riktas som budgetstöd, som kan vara förknippat med risker med tanke på ekonomiska förvaltningen.

EU:s stöd till Ukraina

Förslaget skulle komplettera redan beviljat annat stöd till Ukraina. EU, dess medlems-stater och de europeiska offentliga finansinstituten (särskilt Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling) har tillsammans beviljat över 118 miljarder euro i bidrag och lån till stöd för Ukrainas krigshandlingar och ekonomi, hjälpt till att upprätthålla grundläggande tjänster och erbjudit tidig återuppbyggnad, humanitär hjälp och hjälp till dem som flyr kriget. Som en del av det militära biståndet tillhandahåller EU 6,1 miljarder euro i militärt stöd genom den europeiska fredsfaciliteten, som ökas 2024 med hjälp av extraordinära intäkter från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar. Av det totala beloppet har över 45 miljarder euro beviljats eller garanterats ur EU:s budget som budgetstöd samt som humanitärt bi-stånd och nödhjälp. Detta omfattar 25,2 miljarder euro i betalningar för fyra makroekonomiska biståndsinsatser som har hjälpt Ukraina att täcka landets akuta finansieringsbehov, och 12,2 miljarder euro i betalningar från Ukrainafaciliteten hittills.

Andra faktorer som påverkar behandlingen av ärendet

Europeiska unionens råd behandlar i brådskande ordning den höga representantens och kommissionens förslag till fortsatta åtgärder när det gäller att använda de extraordinära intäkterna från Rysslands immobiliserade tillgångar. Målet med de fortsatta åtgärderna är att svara på Europeiska rådets begäran av den 27 juni 2024 om att främja de åtgärder som G7-gruppen kom överens om vid toppmötet i Apulien, med hjälp av vilka man kan erbjuda Ukraina tilläggsfinansiering före årets slut i form av lån som förvaltas och åter-betalas med flödet av extraordinära intäkter från ryska centralbankens immobiliserade tillgångar. Målet var ett lån på cirka 50 miljarder US-dollar som skulle beviljas före årets slut.

Av G7-länderna har USA ansett att ändringar i EU:s sanktionsbeslut genom vilka den ryska centralbankens tillgångar har immobiliserats är ett villkor för deltagande i låneprogrammet. För närvarande förnyas förordningen om sektorsanktioner, inklusive frysning av centralbankens tillgångar, med sex månaders mellanrum. Förnyandet av sanktionerna kräver dessutom enhällighet mellan medlemsländerna. Förenta staterna har begärt att man i samband med inrättandet av en samarbetsmekanism för Ukraina-lån ska förbättra förutsägbarheten för frysning av centralbankens tillgångar till exempel genom att förlänga intervallet för förnyande av sanktioner.

Behandlingen av restriktiva åtgärder grundar sig på två förslag till beslut av den höga representanten samt den höga representantens och kommissionens förslag till genomförandeförordningar.

Det första av den höga representantens förslag till beslut skulle ändra rådets (EU) beslut från maj 2024 om användningen av extraordinära intäkter från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar så att 95 procent av intäkterna från de extraordinära tillgångarna riktas från och med 2025 till program som riktas från EU:s budget och 5 procent till Europeiska fredsfaciliteten. Den höga representantens och kommissionens förslag till genomförandeförordning omfattar nödvändiga ändringar av rådets (EU) förordning 833/2014, som skulle genomföra denna ändring.

Ett annat av förslag till beslut av den höga representanten skulle ändra den nya omgången för restriktiva åtgärder med hänsyn till Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina – det så kallade systemet för sektorsanktioner – när det gäller den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar. I detta avseende strävar förslaget efter att svara på det konstaterande som framfördes i samband med Europeiska rådets begäran av den 27 juni att de ryska tillgångarna enligt EU-lagstiftningen ska förbli frysta till dess att Ryssland upphör med sitt anfallskrig mot Ukraina och kompenserar landet för de skador som orsakats av detta krig.

Den höga representanten föreslår att den nya omgången för sektorsanktioner indelas i två: en kortare omgång på sex månader och en längre omgång på 36 månader. I den nya kortare omgången på sex månader skulle man fortsätta med den nuvarande praxisen, där man i rådet (EU) var sjätte månad överväger att förnya åtgärderna för sektorsanktioner, med undantag av de punkter som gäller immobiliseringen av ryska centralbankens tillgångar. En revidering av dessa punkter skulle övervägas i rådet (EU) med 36 månaders mellanrum.

Rysslands frysta tillgångar – Step 2

Rådet godkände den 21 maj 2024 det så kallade Step 2-förslaget om avkastningen från Rysslands frysta tillgångar. Finland har bildat sin ståndpunkt till dessa förslag i riksdagens utredning USP 12/2024 rd. Den första utbetalningen på 1,5 miljarder euro betalades den 26 juli

2024. Det är i viss mån oklart hur mycket och var de övriga tillgångarna från den ryska centralbanken och den ryska staten finns. Enligt uppskattningar har Euroclear Belgium cirka 190 miljarder euro och Frankrike eventuellt cirka 19 miljarder euro. Utanför euroområdet i Schweiz finns uppskattningsvis cirka 7–8 miljarder euro och i USA cirka 5 miljarder euro. Största delen och det belopp som är kritiskt med tanke på intäkterna finns i centralerna för utredning i euroområdet och eventuellt i bankerna.

Samförstånd om skuldsanering mellan Ukraina och borgenärerna

I slutet av augusti lyckades man nå samförstånd mellan Ukraina och borgenärerna om en omorganisering av skulderna på 23 miljarder dollar (nedskränning på 37 procent av kapitalets nominella värde), vilket innebär en skuldlättnad på cirka 11 miljarder dollar för de kommande tre åren. Finland har inte deltagit i förhandlingarna och inte heller i gruppen Group of Creditors of Ukraine (CGU), eftersom finska staten inte har några bilaterala fordringar på Ukraina.

Enligt såväl Ukraina som IMF är skuldlättnaderna nödvändiga för att trygga Ukrainas skuldhållbarhet på en viss nivå och för att Ukraina ska ha möjlighet att fortsätta finansiera sitt försvar. För att Ukraina ska kunna få finansiering från den internationella finansmarknaden krävs det förutom att skuldhållbarheten tryggas även i praktiken att kriget upphör. Om man inte hade kunnat komma överens om skuldlättnader skulle utgifterna för skuldskötseln vara Ukrainas största utgiftspost genast efter försvarsutgifterna. Utan tidigare avtalade lättnader skulle ränteutgifterna vara över 15 procent av Ukrainas BNP.

5 Ålands behörighet

Ärendet hör enligt 27 och 59 a § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) till rikets lagstiftningsbehörighet.

6 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Europaparlamentet och rådet har godkänt kommissionens förslag utan ändringar den 24 oktober 2024. Förordningen publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 28 oktober 2024.

7 Nationell behandling av förslaget

Skrivelsen E 56/2024 rd förbereddes av finansministeriet i samarbete med utrikesministeriet samt statsrådets kansli. E-skrivelse behandlades av sektion 1 för kommittén för EU-ärenden (Samordning av den ekonomiska politiken och internationella finansieringsfrågor) i ett skriftligt förfarande 30.9. - 1.10. 2024. E-skrivelsen godkändes av EU-ministerutskottet den 4 oktober 2024. Riksdagens finansutskott samt det stora utskottet har omfattat statsrådets ståndpunkt på samma datum.

8 Statsrådets ståndpunkt

I enlighet med regeringsprogrammet förbinder sig Finland starkt till att stödja Ukraina och återuppbyggnaden av landet, och förhåller sig öppet till olika finansieringslösningar för att stödja Ukraina.

I enlighet med statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse anser Finland det vara viktigt att man inom EU och G7 hittar en lösning på hur Rysslands frysta tillgångar kan användas för att stödja Ukraina på ett sätt som är förenligt med internationell rätt. Finland

främjar aktivt den fortsatta bearbetningen av ärendet tillsammans med såväl EU som andra internationella partner.

Finlands ståndpunkter i anslutning till Ukrainafaciliteten har fastställts i statsrådets utredningar E 17/2023 rd och U 36/2023 rd samt i USP-utredningarna om sanktioner mot Ryssland (UTPJ 59/2022 rd och UTPJ 2/2024 rd samt UTPJ 17/2024 rd) och om Rysslands frysta tillgångar (USP 54/2023 rd och USP 12/2024 rd) och i anslutning till Ukrainas finansiering som föregripande inflytande över EU:s framtida fleråriga budgetram (2028-) (E 31/2024 rd).

Statsrådet står orubbligt bakom Ukrainas självständighet, suveränitet och territoriella integritet. Statsrådet framhåller att EU:s starka politiska, ekonomiska och militära stöd samt materialhjälp och humanitärt bistånd till Ukraina ska fortsätta och utökas (USP 41/2023 rd). Statsrådet stöder Europeiska kommissionens förslag om att inrätta en samarbetsmekanism för Ukrainalån och bevilja exceptionellt makroekonomiskt stöd till Ukraina för att tillgodose Ukrainas brådskande behov av ytterligare finansiering. Förslaget motsvarar till centrala delar det samförstånd som Europeiska rådet nådde den 27 juni 2024 om tilläggsstödet till Ukraina.

Statsrådet anser det vara viktigt att förutom EU-länderna också partnerländer, i synnerhet G7-länder, deltar i den samarbetsmekanism för Ukraina-lån som nu inrättas.

Statsrådet anser att det är viktigt att nå en överenskommelse om en samarbetsmekanism för Ukraina-lån och ett exceptionellt makroekonomiskt stöd före utgången av året för att rådet ska kunna fatta beslut i frågan med kvalificerad majoritet med hjälp av den nuvarande marginalen mellan den fleråriga budgetramen och taket för de egna medlen. Då ska EU:s beslut till alla delar kunna verkställas före utgången av 2024.

Statsrådet fäster uppmärksamhet vid allokeringen av medel och anser att det är ändamålsenligt att största delen av lånet riktas till Ukraina som makroekonomiskt stöd.

Statsrådet betonar också att det är viktigt att EU-medlen övervakas effektivt och att EU:s ekonomiska intressen skyddas.